

22.648 bøger har gæsterne efterladt på hotellerne i kæden Travelodge det seneste år. Den mest 'efterladte' forfatter er Fifty Shades-forfatteren E.L. James

“Litteratur har altid og vil altid være min eneste form for selvhjælpsbøger
Jhumpa Lahiri, indisk-amerikansk forfatter, til New York Times

Foto: Gino Domenico/AP

Festens eufori vækkes til live

Klaus Rifbjerg har oversat den store spanske poet Federico García Lorcás digte om livet og døden set gennem markedsfestens kulørte kalejdoskop til dansk, og maleren Lars Physant har illustreret.

INTERVIEW

ERIK JENSEN, BARCELONA

*Kærligheden er skør og gør ondt!
Alligevel nyder mit blottede hjerte tanken om pilen der kommer!
'Verbenafesten', Federico García Lorca*

Når lykkehjulet begynder at snurre, og karrusellen sætter gang i sine ture, kan man dreje sig svimmel et sted mellem virkeligheden og den rundtossede eufori, der hører til markedet og festen. Fra han var dreng, elskede Federico García Lorca den årlige feria i landsbyen Fuente Vaqueros uden for Granada, hvor han voksede op. Gennem sit voksne liv blev han ved at vende tilbage til festen, og i 1921 skrev han som ung digter en lille suite med 13 digte inspireret af den lokale fest. Skrevet i hånden med sort blæk på hver side af 6 små stykker papir.

»Digtene her er på en måde 'Petruska' (russisk ballet af Igor Stravinsky, red.), omsat til spansk poesi. De beskriver en markedsstemning med fyrværkeri, med solskin, stov, kager og børn. Man kan genkende Spanien meget kraftigt i hele atmosfæren«, siger forfatteren Klaus Rifbjerg.

Han har oversat digtene til dansk for første gang, og i denne uge udkom 'Ferias' derfor herhjemme med 28 illustrationer af maleren Lars Physant, der har boet i Spanien i 18 år og er initiativtageren til bogen. Lorca nåede aldrig selv at udgive digtene i sammenhæng. De udkom først mange mange år efter digterens død.

»Det var slet ikke meningen, at jeg ville illustrere digtene. Men Klaus foreslog mig at føre Lorca visuelt ind i det 21. århundrede« med billederne. Så jeg besøgte ferias i Andalusien og den store Feria de Abril i Barcelona. Det har været en spændende proces at udforske, hvordan en digters rum og virkemidler i form af metaforer og forskydningerne i betydningsfelterne kan omsættes til maleri på en opdelt eller fragmenteret billedflade, så det bliver til et helt nyt værk«, siger Lars Physant.

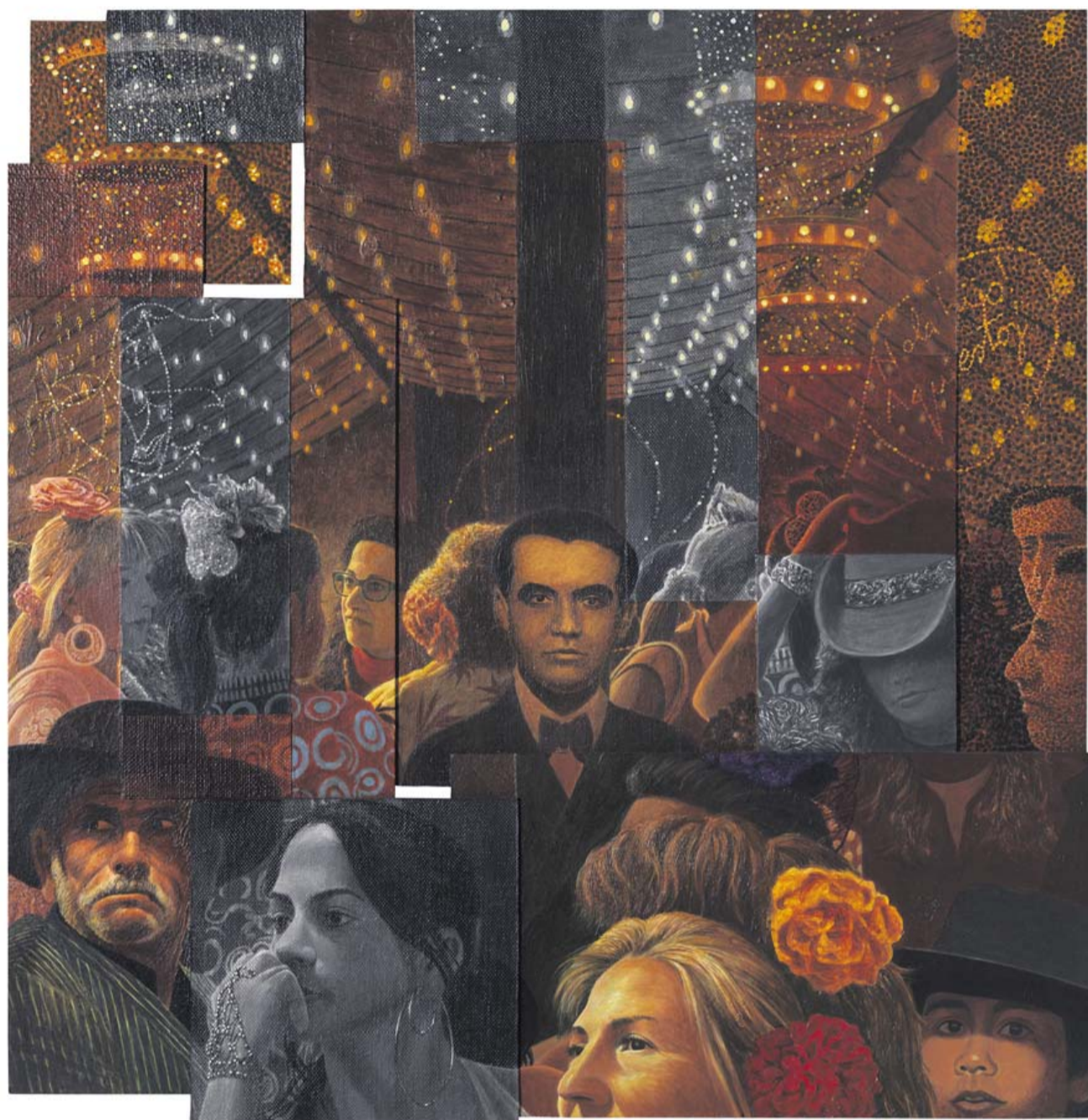
Lorca via Cohen

Begge danskere kunstnere har et langt og passioneret forhold til Spanien og Federico García Lorca, der er den mest læste og oversatte spanske forfatter nogensinde. Og ifølge Klaus Rifbjerg spiller digteren fra Andalusien, der blev myrdet af fascist under borgerkrigen i sit land i 1936, stadig en stor rolle i dag.

»Jeg har beundret Lorcás poesi siden 1950'erne. Han blev meget tidligt oversat til dansk, og jeg læste det med stor interesse. Og i Spanien støder man fremdeles på ham alle steder. Lorca er en klassiker, helt sikkert«, mener Klaus Rifbjerg, som sammen med sin kone, Inge, tidligere har oversat poeten til dansk.

Lars Physant glæder sig over, at digterens familie i Fundación Federico García Lorca for første gang med den danske 'Ferias' har sat sit logo på et projekt udefra.

»Jeg opdagede Lorca først i 1970'erne gennem Leonard Cohen, som var og er meget inspireret af ham og har døbt sin datter Lorco Cohen. Siden læste jeg mere af Lorca, da jeg studerede litteraturvidenskab på Københavns Universitet. Men det var først, efter at jeg var flyttet til Barcelona og kunne læse ham på spansk, at jeg for alvor mærkede styrken i Lorcás digte; de vilde metaforer - kolossal voldssomme og overordentligt følsomme på samme tid, følelse og energi i et fantastisk

FESTENS MIDTPUNKT.
Maleren Lars Physant har i sine illustrationer arbejdet med at transformere Lorcás digte om til malerier. Her er poeten selv anbragt i centrum for en af sine 'ferias'.
Illustration fra bogen

register. I dag er han mere levende end nogensinde, både for mig og mange andre kunstnere i mange forskellige generer«, mener Lars Physant.

Forestil jer Herman Bang

18. august 1936 blev den 38-årige Federico García Lorca arresteret af fascistiske soldater hos en vens familie i Granada, hvor han havde søgt tilflugt i de første tumultariske uger af den spanske borgerkrig. Næste morgen i dag gryet blev digteren skudt ned sammen med tre andre fanger mellem to landsbyer uden for Granada. Årsagen til henrettelsen kendes ikke præcist, for Lorca var ikke en politisk orienteret kunstner. Men han var homoseksuel og havde direkte og indirekte kritiseret både den katolske kirke og andre institutioner i Spanien. Hans tragiske endeligt

har stor betydning i dag, mener Rifbjerg og Physant.

»Lorca er og vil forhåbentlig blive stående som ikon for antifascismen, som et fyrtårn for alle, der skaber kunst og som en helt for homoseksuelle af begge køn. Hans forbandede og tragiske død er en konstant påmindelse om krigens og borgerkrigens grusomhed i et samfund, der stadig er mærket af fragmenteringen, der skete i de år. Hans indflydelse er stor i det moderne Spanien. Et enkelt eksempel er hans ord om sin egen homoseksualitet: »For mig er to aldrig et tal; det er angsten og dens skygge«. Det er et af de smukkeste argumenter for homoseksuelle ægteskaber; som højrefløjen desværre stadig ønsker at afskaffe«, mener Lars Physant.

Klaus Rifbjerg giver ham ret: »Hans egen skæbne kan ikke undgå at

gøre indtryk. At være homoseksuel var nærmest utænkeligt i det machobelastede Spanien. De havde nogle propagandavogne under borgerkrigen, hvor man fra den ene side råbte over fronten: »Fascisterne er nogle bøssekarle!«. Hvortil svarede fra den anden side selvfølgelig var: »De røde er nogle bøssekarle«. Jeg ved ikke, om Lorca prøvede at kamuflere det, eller om han spillede ud med det. Men man har vist hele tiden, at han var maricón, bøsse. Det fortælles, at de skød ham i røven, da de henrettede ham, og råbte: »Der er du jo vant til at få den!«. Tjubang! Forføreligt.

Jeg tror, at han var en ret uheldig mand, som var under pres. Hvis man forestiller sig, at Herman Bang havde levet på den tid i Spanien, havde han også haft det dårligt. Den tid var så homofobisk, at man dårligt kan forestille sig det. Hvad man også kan læse ud af hans digte, bare ikke de her, som har helt andre temaer.

Lygtemændenes hus

For Lars Physant har det intense arbejde med at illustrere Lorcás digte gennem syv intense måneder i hans atelier ved kirken La Sagrada Familia i Barcelona givet lyst til at tolke flere digte. Foreløbig glæder han sig dog over bogen og sine malerier til den, der her i sommer har været udstillet på Vendsyssel Kunstmuseum i Hjørring.

»Jeg har arbejdet meget med at relationen mellem den verbale dimension og den visuelle, specielt i forhold til mit arbejde med simultan perception. Det er det projekt, jeg forholder mig til i mine malerier. Det har været en lærerig oplevelse at arbejde sammen med Klaus Rifbjerg, som jeg beundrer både som kunstner og menneske. Han har på et enkelt punkt ligefrem formået at forbedre den spanske original, nemlig i digtet 'Verbenafest', hvor han inddrager det nordiske fænomen lygtemændene.

Det giver digtet en helt ny retning og sender os til 'lygtemændenes Hus' - det sted, hvor man kan blive ledt ud på kærlighedens vildspor, stierne uden navne, hvor man kan blive væk og måske gå til grunde.

*På månens akse drejer Guds gamle karrusel.
Kun digteren Sirius græder tyst langt fra al opstandelsen.
Mellem de små stjernepiger danser den store bjørn.
Og i træernes toppe drejer brisens cylinder.
Nede i daggryets butik Sælger en stjernemorlil nougat af sne.*

'Natten er åben', Federico García Lorca

erik.jensen@pol.dk

NYOVERSATTE DIGTE

LORCA OG DANSKERNE

Foto: PR, Klaus Holsting

Bogen 'Ferias' med digte af Federico García Lorca, oversat af Klaus Rifbjerg og illustreret af Lars Physant, er netop udkommet på Gyldendal. **Federico García Lorca** (1898-1936) er den mest oversatte spanske forfatter med både de teaterstykker, som stadig opføres verden rundt, og sine digtsamlinger. **Klaus Rifbjerg** (81 år) har i lange perioder boet i Spanien. Har skrevet flere bøger og talrige artikler om Spanien og dyrket Lorca siden sin ungdom. **Lars Physant** (56 år) har boet i Barcelona i 18 år, er catalansk gift og har studeret Lorca, siden han blev introduceret for ham via Leonard Cohens digte og musik.

»Jeg blev beskrevet som en person fra en Woody Allen-film«

DET LÆSER MAN I LIBANON
MARCUS RUBIN,
KORRESPONDENT, BEIRUT

Den legendariske palæstinensiske tænker Edward Saids datter har skrevet en selvbiograf om at vokse op som et etnisk og identitetsmæssigt kludetæppe i New York.

At finde sin plads i verden er selv for den bedst opdragede, veltilpassede person en vanskelig opgave.

Men for den 39-årige Najla Said var det vanskeligere end for de fleste.

»Jeg er en palæstinensisk-libanesiske-amerikansk kristen kvinde, men jeg voksede op som jøde i New York«, som hun selv formulerer det i indledningen til sin nye selvbiografi 'Looking for Palestine. Growing Up Confused in an Arab-American Family'.

Og ikke bare er Najla, der arbejder som skuespiller, pilatesinstruktør og forfatter, rent etnisk og identitetsmæssigt betydeligt mere sammensat end de fleste andre i selv en smeltedigel som New York.

Hun er datter af den nu afdøde professor Edward Said, »en af det tyvende århundredes vigtigste tænkere«, som den israelske avis Haaretz har kaldt ham og i årtier var den i Vesten måske bedst kendte palæstinensiske intellektuelle.

SAID, DER DØDE af kræft i 2003, var et palæstinensisk ikon og en af pionererne in-

den for postkoloniale studier med bogen 'Orientalisme' fra 1979 som sit mest berømte værk. Ikke mindst derfor har hans datters selvbiografi vakt opsigt i Mellemøsten.

Den libanesiske avis The Daily Star roste Said for at »skrive godt« og kaldte bogen »medrivende, ofte stille humoristisk og med selvbevidsthed og en villighed til at afsløre sine mindre noble holdninger lige såvel som de uselviske«.

Bogen er en videreudvikling af off-Broadway solshowet 'Palestine', som hun lavede for fire år siden - men trods titlen er hverken showet eller bogen politisk.

»Det er ikke en bog, hvor jeg diskuterer, hvad jeg mener om Israel eller palæstinenserne«, sagde hun til Haaretz i et stort opsat weekendinterview for et par uger siden.

HÅBER MAN på særlig indsigt i Edward Saids tænkning eller holdninger, går man også forgæves hos hans datter, der stort set udelukkende beskriver ham i rollen

som far, ikke som forsker og prominent palæstinensisk talsmand.

»For mig var han min far, en elegant mand med vest og jakkesæt skræddersyet i London«, skriver hun. »Han spillede tennis, kørte Volvo, røg pipe og samlede på fyldepenne. Han var professor. Han var min far.«

FOKUS ER derimod rettet mod identitetsspørgsmålet og dermed indirekte også, hvordan Mellemøstens moderne konflikter og krige har påvirket araberne.

At Najla Said tilhører den ekstremt privilegerede klasse er tydeligt og ikke noget, hun lægger skjul på.

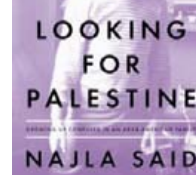
Hun er født i Boston, men har levet det meste af sit liv i New York, hvor hun gik på dyre privatskoler og boede i luksusenklaven Upper East Side.

Men som barn af en palæstinensisk far og en kristen libanesiske mor var det alligevel svært at falde til.

Najla fik angstanfald og skyldfølelse som seks-årig, havde anoreksi som teenager og i bogen beskriver hun i en

række anekdoter, hvor svært det var for hende at navigere gennem alle de forskellige lag og konflikter.

I en herlig scene fortæller hun, hvordan hun som niårig efter at have set Andrew Lloyd Webers 'Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat' på Broadway gik derhjemme og skrælede om, hvordan Israels børn var blevet lovet et forjættet land, indtil hendes bror irriteret bad hende droppe »propagandaen«.

ALLEREDE DER havde hun også personligt haft konflikten mellem israelerne og palæstinenserne tæt inde på livet.

I 1982 strandede hun under en ferie med sin mor og søskende i Libanon, netop som Israel invaderede landet, og må-

te efter nogle nervepirrende dage evakueres med båd til Grækenland.

Sener, i 1992, ledsager hun sin far på et følelsesladet besøg i Jerusalem, hvor de blandt andet ser det hus i Jerusalem, hvor han var født og opvokset, men som nu tilhører en højreorienteret zionistisk organisation.

MEN TRODS faderens lange eksil og hans rolle i den palæstinensiske frihedskamp er hun positivt indstillet over for israelere og jøder generelt.

Som teenager havde hun mest jødiske venner, og meget af bogen handler netop om hendes forhold til jøder og israelere i New York.

»Folk troede altid, at jeg var jødisk. Jeg blev beskrevet som en person fra en Woody Allen-film«, som hun udtrykker det.

Og måske er det præcis pointen med bogen. At Najla Said har fundet sig selv og i dag - mere end noget andet - er new-yorker.

marcus.rubin@pol.dk